

JOSEP VIDAL CADELLANS

CARLES M. BALSELLS

Josep Vidal Cadellans sembla que va escriure a Igualada i en només vint dies, bona part de la novel·la *No era de los nuestros*, que seria la guanyadora del Premi Eugenio Nadal 1958, el més important de l'època a l'estat espanyol.¹

Però, ¿com era la Igualada on va venir a viure i a escriure Vidal Cadellans, aquell escriptor jove, que passejava sovint amb un aire introvertit, en aparença absent, pensatiu i discretament vestit amb americana quasi sempre, pel passeig Verdaguer?

¿Com era un escriptor, l'escriptor Vidal Cadellans, premi Nadal, perquè un noi adolescent de quinze anys que també volia i potser somniava a escriure, el mirés moltes tardes des de la finestreta d'un despatx vora l'antiga estació? En aquella Igualada, treballar als 13, 14 i 15 anys no era cap fet estrany...

La Igualada d'aquells anys era una ciutat petita i empetitida que maldava per créixer, per desplegar les ales més enllà del niu. Una ciutat de diumenges monòtons, quasi sempre iguals, amb els cines plens totes les tardes —el Mundial, el Centro Nacional, el Mercantil, el Saló Rosa...—, que tenien reservats gran part del seients per la temporada i només una propina permetia a vegades trobar-hi una entrada...

1. Aquest text va ser llegit per l'autor a l'acte de l'AUGA que va tenir lloc el dia 5 de febrer de 2018 al teatre de l'Ateneu Igualadí. Sobre l'obra de Vidal Cadellans, vegeu també Òscar Jorba Jorba, «Josep Vidal Cadellans i la seva visió d'Igualada (Incitació a un estudi sobre l'autor)», a *Revista d'Igualada*, 54, desembre de 2016, p. 74-81.

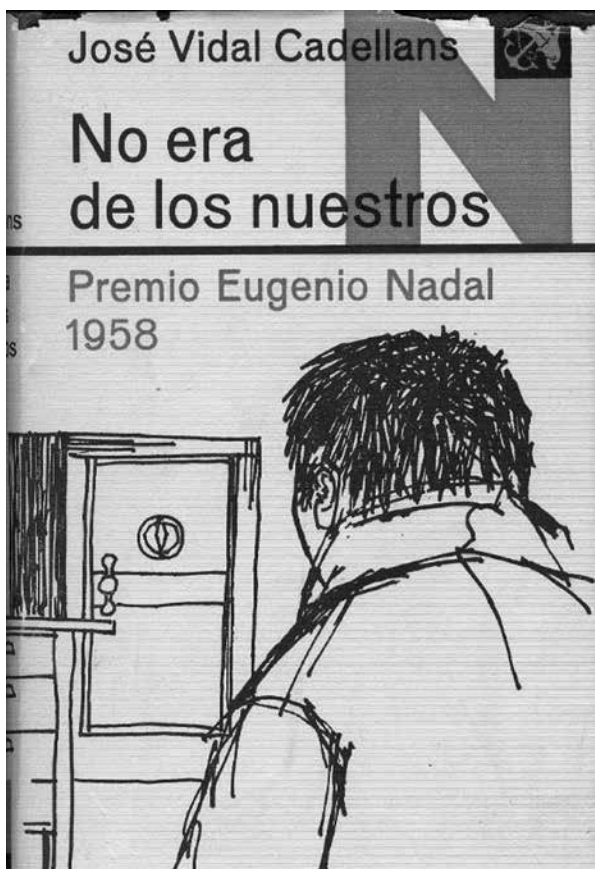
Diumenges també per a molts nens i nenes, marcats per l'hora de catecisme i de cinema al Centre Catequístic del Passeig. Uns, els nens, a un costat, i a l'altre, les nenes... Tant a l'església com al cinema. O jugant als carrers i a les places fins que la claror s'amagava.

Diumenges al vespre amb una gentada immensa, absolutament impensable avui i gairebé inimaginable, anant amunt i avall per la Rambla, saludant-se els uns i els altres tantes vegades com es creuaven, fins que a les nou del vespre començava l'esclarissada i tothom a les deu ja era a casa.

Una ciutat, aquella Igualada, amb molta feina i amb ganes de fer-la. Plena de fàbriques i fabriquetes. I cada matí laborable amb gent —homes i dones, joves, adolescents— llevant-se a trenc d'alba per anar a treballar i guanyar-se la vida, fent tantes hores extres com fos possible...

Era en aquest entorn que un escriptor havia arribat de fora. Un escriptor que després guanyaria el premi més important d'aquella Espanya i que, així i tot, romania allunyat dels focus de la popularitat que, d'altra banda, era molt agrisada. La gent el veia per la ciutat sempre discret, discretíssim, amb un caminar pausat com si el seu pas fos només una manera per pensar les seves pàgines no escrites encara.

Un escriptor que a fora era ja valorat com una realitat i alhora una promesa literària d'alta volada. Una anècdota potser en dona fe més que moltes paraules. Dos comerciants andalusos lletraferits —Don Jose i Don Gonzalo, com es deia

llavors—, d'El Cerro de Andevalo, província de Huelva, venien una vegada a l'any a Igualada a comprar teixits i ho feien amb l'excusa de conèixer la petita ciutat on Vidal Cadellans vivia i escrivia. Haurien pogut fer les comandes per carta o per telèfon, però preferien fer el viatge i arribar amb el carrilet —un carrilet que pujava passeig amunt esbufegant i xiulant amb insistència perquè s'apartés la quitxalla—, fins a l'estació que ara en diem «la vella» que era el final del trajecte. «*Vidal Cadellans* —deien Don Jose i Don Gonzalo— *es un escritor extraordinario*», «*un escritor fuera de lo común por como plantea la novela, por como la escribe y por los interrogantes que abre...*». Don Jose i Don Gonzalo no van deixar mai, en les cartes comercials a la casa on compraven teixits, de preguntar sempre, «*¿y qué hace Vidal Cadellans?*»...

Vidal Cadellans escrivia, escrivia sense parar. Publicava també articles a *Destino*, el setmanari de més prestigi d'aquell moment a Barcelona.

I era cert que, en la seva obra, els interrogants i la introspecció dels personatges donaven un aire singular a una literatura que trencava motlles i a la qual, potser també per això, se li reconeixia el mèrit. La seva era una escriptura àgil, feta de frases curtes, molt curtes, ràpides, intenses.

No era de los nuestros és una obra que, tot i descobrir d'entrada el desenllaç, enganxa des de la primera pàgina i es llegeix encara avui amb delectança fins al final, potser perquè obre i escampa interrogants gairebé a cada pàgina. Un relat presentat de manera innovadora en aquell moment, sorprenent al parer del jurat, i que sap mantenir la trama amb interès i porta el lector a través de les quasi 250 pàgines fins al final on queden els interrogants perquè cadascú en faci, si vol, la seva meditació, el seu retrat d'una societat que no és tan diferent en el fons, potser, de la d'ara. Cada personatge aporta un món, una visió, una manera de pensar i una manera de fer i d'encarar les coses. Història sorprenent on cada personatge es retrata, internament i externament. I que en certa manera ens interpel·la. Com actuaríem nosaltres?

Josep Vidal Cadellans va aportar amb aquest premi Nadal del 1958 una certa projecció mediàtica a Igualada. Una projecció de la qual ell, sembla que volgudament, va allunyar-se. El fet revelador que no anés a recollir el premi a Barcelona, ni estigués pendent d'entrevistes i focus, ja ho diu tot. Ell escrivia, escrivia, continuava escrivint com sempre, aparentment, aïllat de tot i semblava que de tothom.

Mai no va ser un habitual dels cenacles literaris o culturals de la ciutat. Anava bastint segurament la que havia de ser una obra literària duradora en el temps i en la profunditat, però la mort —als 32 anys— es va emportar aquella brillant expectativa de manera implacable.

Igualada, d'aquesta mort prematura, no en va fer gaire escarafall. Coses de l'època, segurament.

Potser, qui ho sap, perquè aquests cenacles havien considerat que «*no era de los nuestros*». Qui ho sap!... Potser feia massa preguntes, potser obria massa interrogants, potser qüestionava massa coses que la petita comunitat —el poder social, el poder polític, el poder religiós— no estava disposada a considerar perquè un escriptor és sempre un personatge incòmode.

Als seixanta anys gairebé de la publicació de la seva novel·la *No era de los nuestros*, premiada i valorada arreu, la ciutat, en certa manera i amb aquest acte, li rescabala la memòria. Mai no és tard.

Josep Vidal Cadellans perviu i la seva obra roman lligada a Igualada i a molts ens honora que la ciutat el consideri com un conciutadà destacat i ben nostre.

Si fossin encara vius, podríem dir a Don Jose i a Don Gonzalo, d'El Cerro de Andevalo, «¿saben?, *la ciudad de Igualada ha honrado la memoria de José Vidal Cadellans. Se ha llenado un teatro para escuchar retazos de su vida y de su obra*».

I Vidal Cadellans, des de la seva seriositat profunda i introvertida, segur que, si veiés aquest teatre de l'Ateneu avui, que parla d'ell i de la seva obra, no podria amagar un somriure.

CARLES M. BALSELLS I CASTELLTORT (Barcelona, 1943). Col·laborador habitual de la premsa igualadina, ha publicat els llibres *L'Escola Mowgli, una escola catalana a l'Anoia* (1982), *L'esclatxa de paper* (1985), *Dibuixos i paraules de l'Anoia* (1991, amb dibuixos de Pere Noguera), *Cròniques de la gent i del carrer* (1992), *Aquesta nit, Igualada. La caravana dels somnis* (1994, amb fotografies de Santi Carbonell), *El quiosc de vidre* (2001), *5 de gener. Festa de Reis d'Igualada* (2006, amb fotografies de Santi Carbonell) i *Postals de mitjanit* (2015).